REGD No 45
M 381

విడిపత్రిక ౧-౦

గోలకొండ పత్రిక

102919

ప్రతి సోమ, గురువారములందు వెలువడు అర్ధవార జాతీయ పత్రిక

౧౯వ సంపుటము ● హైదరాబాదు దక్కన్ శా. శ. ౧౮౬౬ తారణ సం. మాఘ శు ౧౨ (౨౫-౧-౧౯౪౫) గురువారము ● సంఖ్య ౭౨

జర్మనీ దేశములోనికి రష్యా చొచ్చుకొనిపోయినది

నిజాం రాష్ట్రములో శాస్త్ర పరిశోధన

—శ్రీ కావాడ సత్యనారాయణగారు

పరిశోధన దీనినే ఇంగ్లీషులో రిసెర్చ్ అంటారు. దీనికి తిరిగి వెతకటం అని అర్థం ఒక గదిలో చాలా వస్తువు లున్నాయనుకొండి. అక్కడికి మనము కొత్తగా వెళ్లి మొదటిసారి ఆ వస్తువుల్ని చూస్తాం అందులో ఏవే వస్తువులున్నాయో కొంత తెలుస్తుంది. కాని మళ్లీమళ్లీ చూస్తే మరికొన్ని మొదటిసారి కనిపెట్టబడని వస్తువులు కనిపించవచ్చును. ఇలా కొత్త వస్తువుల మాత్రమే చూడాలంటే మొదటిసారి కనిపెట్టబడిన వస్తువుల జాబితా బాగా జ్ఞాపకం ఉండాలి గదిలో వున్న వస్తువులలో మాత్రం ఏ మార్పు జరుగలేదు. జరిగిన సంగతేమంటే మొదటిసారి మరికొన్ని పైపైన ఉన్న వస్తువులను మాత్రం గమనించాము. రెండవమారు కొంత అనుభవం గలిగి ఉన్నాం కనుక సునుభంగాను మొదటి జాబితాలో లేని వాని కొరకు ప్రత్యేకంగా శ్రద్ధతో వెదుకుతాం అందువని మరికొన్ని కొత్త వస్తువులు కనిపిస్తాయి. శాస్త్ర పరిశోధనలోను ఇంతే సర్వేశ్వరుడు సృజించిన విశ్వంలో మనం ప్రవేశించాము. మనకంటె ముందు చాలామంది ప్రవేశించి కొందరు కొంత పరిశ్రమచేసి ఈవిశ్వంలోని వస్తువుల గుణా గుణాలు కనుక్కోడానికి ప్రయత్నించి కొంతవరకు సఫలత నొంది వారు చేసిన పరిశ్రమల సారాంశమును వ్రాసిపెట్టి గడించారు. మనలో ఎవరైన ఇంకా కొత్త సంగతులు కనిపెట్టాలంటె మొట్ట మొదట చేయవలసిన పనేమిటంటె ఇప్పటివరకు ఎంతపని జరిగిందో ఏపద్ధతులపైన జరిగిందో తెలుసుకోవాలి అందులో ఏమైనా అనుమానాలుంటె వాటిని నివర్తించుకోవాలి ఈ అనుమాన నివర్తనలో మొదట కనిపెట్టబడిన సంగతులలో కొన్ని తప్పులని తేలవచ్చు లేక మరికొన్ని కొత్త సంగతులను కనిపెట్ట అవకాశాలు కలుగవచ్చు. ఈ శాస్త్ర పరిశోధనకు ఏకైక దీక్ష కావాలి ఏవస్తువును పరిశోధించుచున్నామో అది తప్ప మిగతా ప్రపంచాన్ని మరిచిపోవాలి, అందుకనే గొప్పగొప్ప శాస్త్ర వేత్తలు అసలు పెళ్లి చేసుకోరు, పెళ్లిఅయినవారికి కూడా పిల్లాజెల్లా గొడవలు కూడా ఉన్నట్లు కనపడదు. అసలు పెళ్లే చేసుకోలేరు. లార్డ్ కెల్విన్కి మైకేల్ ఫారడేకి పిల్లలు లేరు. రూథర్ఫర్డ్కి ఒక్క కూతురుండేది. ఎలక్ట్రాను కనిపెట్టిన జే. జె. థామ్సన్కు ఒక కూతురు ఒక కొడుకు మాత్రమే వీరందరికి ఒక పరిశోధనలోనే కావలసినంత సంతోషం మనశ్శాంతి కలుగుతుంది. శాస్త్ర పరిశోధనలోను కొందరకు అదృష్టమనేది పని చేస్తుంది కొంత మందికి ఎంతో కష్టపడ్డ తరువాత మాత్రమే కృషి లాభిస్తుంది. కొందరికి పరిశోధన మొదలు పెట్టగానె గొప్పగొప్ప విషయాలు కనపెట్టే అదృష్టం పడుతుంది ఉదాహరణ లగాయతు శాస్త్ర పరిశోధన కొరకు నోబెలు బహుమానము పొందినవారిలో ఏల్బులో ఆండర్సన్, డిబ్లీ, లారెన్స్ మొదలగువారి వయస్సు వారివారి గొప్ప పరిశోధనలు జరుపునప్పుడు పాతికేళ్లకంటె తక్కువ ఉండేది. కాని డబ్ల్యు హెన్రి బ్రాగ్ జె. జె. బోస్, లార్డ్ రాల్యులబ్లి వయస్సు ఏబదికి పైననే ఉండెది.

మనము ఇప్పుడు ప్రపంచములో జరుగుచున్న పరిశోధనను రెండు విధాలుగా విభజించవచ్చు ఒకటి ఫ్యాక్టరీ పరిశోధన రెండవది పరిజ్ఞాన పరిశోధన మొదటిది పనికొచ్చె పరిశోధన లాభకారి అయినది. రెండవది పరిశోధన జరిగేటప్పుడు మాత్రము ప్రత్యేకంగా ఏమి పనికిరాదు. తరువాత ఎంతో లాభకారి కావచ్చును లేక కాకపోవచ్చును. ఈ రెండు విధాలకి కొన్ని ఉదాహరణాలు చెప్పుతాను రేడియో కనిపెట్టబడినతరువాత రేడియోద్వారా చాలాదూరము అంటె వందలకొలదిమైళ్ళదూరములోంటె వినబడే దు మనమాటలు తంతిద్వారా విద్యుచ్ఛక్తి ప్రవహించి పోవునప్పుడు అందులో మార్పులు జరుగుతూ ఉంటాయి ఈ మార్పులు దూరము ఎక్కువయిన కొద్దీ ఎక్కువ వుంటాయి. చాలావరకు మారిపోయినట్లయితె వినేవారికి మనమాటలు అర్థమే కాకుండా వీలుకాక పోవచ్చును. అందుకనే దూరప్ టెలిఫోన్ చాలా కొలందవరకు తెలుస్తాయి. మార్పులేకుండా చేయాలంటె కొత్త పద్ధతులైన ఉపకరణాల్లో శాలాఘనంగా ఆవిష్కరించబడిన ఒక వస్తువు ఉద్భాటించి దానిని కలిపితేటి తంతి చుట్టూ వెట్టినందువల్ల అని తెలిసింది అట్టి వస్తువును సృజించాలని బెల్ టెలిఫోను వారు ప్రత్యేకంగా ఎంతో ప్రయత్నం చేసి పెరం ఎలాయ్ అనే ఒక వస్తువుని కనిపెట్ట గలిగారు ఇలాంటి పరిశోధనలను పారిశ్రామిక పరిశోధన అంటారు ఏదో ఫ్యాక్టరీ వాళ్ళకి కొంత ఆటంకం కలుగుతుంది. ఆ ఆటంకం నివర్తి చెయ్యవలసి ఉంటుంది. అటువంటప్పుడు వాళ్ళు శాస్త్ర పరిశోధకులనే అడుగుతారు వీళ్ళు ప్రయత్నించి దానినివర్తి చేస్తారు. అమేరికా, ఇంగ్లాండు, జర్మనీలలో గొప్ప గొప్ప వ్యాపార సంస్థలు పెద్ద పెద్ద జీతాలిచ్చి శాస్త్ర వేత్తలను తామే ఫ్యాక్టరీలో ఉంచుకొంటారు బెల్ టెలిఫోన్ కంపెనీలోనే జనరల్ ఎలక్ట్రిక్ కంపెనీలోను పెద్దపెద్ద పరిశోధనాగారాలున్నాయి వాళ్ళు కొంతమందినోబుల్ లిటిల్ని కూడా నౌకరీలో నియమించుకున్నారు. హిందూ దేశంలో ఒక్క టాటా కంపెనీవారు మాత్రమే అటువంటి ప్రత్యేక పరిశోధనాలయం కలిగియున్నారు ఈ పరిశోధనాల యాలను భరించాలంటె చాలా డబ్బు ఖర్చవుతుంది కావున పెద్ద కంపెనీలు మాత్రమె వీటిని ప్రత్యేకంగా కాను భరించగలవు. చిన్న చిన్న వ్యాపారాలకు కలిగే ఆటంకాల నివర్తించటానికి ప్రభుత్వమే ఒక పరిశోధనాలయమును నియమించి వాటి ఖర్చులను తామే భరిస్తుంది. అటువంటి పరిశోధనాలయమే బెంగుళూరులో నున్న సైన్సు ఇన్స్టిట్యూట్ రెండవరకము పరిశోధన మాత్రమే ప్రపంచములోని అన్ని విద్యాలయములలో జరుగుచుంది. ఇట్టి పరిశోధన మన ప్రకృతిని గురించి మనకున్న జ్ఞానముయొక్క అభివృద్ధి తప్ప మరిఏలాభమును కనుపించదు. ఈ రకపు పరిశోధనలోనే చాలామంది శాస్త్రవేత్తలు కృషి సలుపుచున్నారు. ఈరకపు పరిశోధన కొరకే ప్రపంచమున చాలా ధనము ఖర్చుచేయబడుచున్నది దీనిని చేయుటకు ఎక్కువ మేధాశక్తియును, వ్యయప్రయాసములున్నూ అవసరము.

మన హైద్రాబాదులో "ప్రభుత్వ పారిశ్రామిక శాల" అని ఒక సదస్థ మొదటిరకపు పరిశోధనల కొరకై చాలాకాలము క్రిందటనే స్థాపింపబడి యున్నది. దీనిని రాష్ట్రపు ప్రస్తుతావసరముల ననుసరించి మరింత వృద్ధిచేయవలయునని ప్రభుత్వపు ఆలోచనలో నున్నట్లు వినికిడి. మన దేశములో శర్మాగారములు ఫ్యాక్టరీలు ఇంకాన్నద్ధికా లేదు. కనుక వాటిని వృద్ధిచేయాలంటె ఇటువంటి పరిశోధనాలయము చేయు పని ఇంకొకటి కలదు. అదేమనగా మనదేశములో వుత్పత్తి అగు వస్తువులేవి అవి ఎందుకు పనికివచ్చును. వాటిని లాభకరమైన వినుగుయగా తయారు చేయవలయునంటె కావలసిన ముడి సాధనము ఉన్నాయా లేవా. లేనివి మనము తొందరగా కలిగించగలమా లేదా అని ఒక పరిశీలన కావాలి. ఉదాహరణం కొరకు హైద్రాబాదులో ఆముదాలు చాలా పండుతాయి. ఇందులో చాలావరకు పైదేశములకు ఎగుమతి అయిపోతున్నాయి. అవి అక్కడ ఉపయోగిస్తున్నారు. ఆ ఉపయోగమే మనమెందుకు చేయకూడదు. లేక అంతకంటె భిన్నంగానైనా ఇంకేదైనా మనముదీని నుంచి తయారుచేయగలమా అనే ప్రశ్న వస్తుంది. అలాగే మనదేశమునుండు ఎనిమిదిలో అభ్రకము ఆస్బెస్టాస్ దుబ్బులు. వీటినికూడా మన రాష్ట్రములో ఉపయోగించటంలేదు. అందుకనే మన రాష్ట్రమువారు ఇక్కడ దొరకు వస్తువులను పరిశీలించి. వాటి ఉపయోగాలను కనిపెట్టి. అవి ఏవిధముగా లాభకరమైన వ్యాపార వస్తువులుగా తయారగునో కూడా పరిశోధించి చూస్తున్నారు. ఇవి కొన్ని కర్మాగారాలు దేశములోపల స్థాపించబడుట కు యత్నించుట భారముగా ప్రభుత్వమే వహించవలసి యుంటుంది. ఈలాగే వ్యవసాయపు విషయము కొరకు పరిశోధనలు జరుపవలసియుంటుంది. ఇటువంటి పనుల కొంతవరకు ప్రభుత్వము జరుపుచున్నది. కాని ఇంకా చాలా జరుగవలసియున్నది. ఈ పరిశోధనల వలన ఇది వరకు సంవత్సరముల మన తరువాతవారి కొరకైనా పైదలాము.

రెండవరకపు పరిశోధనకొరకు హైద్రాబాదులో ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము ఒకటి ఏకైకవిద్యాలయముగా యున్నది. ఇందు వేరేరు కాలేజీ కలవు

సంస్థలు ప్రత్యేకముగా శాస్త్ర పరిశోధనకొరకేర్పడినవియు కావు. అందు బి.ఏ. ఎం.ఏ. డిగ్రీల కొరకు విద్యార్థులను తయారు చేయవలయునను నిర్బంధనకూడా కలదు. ఇట్లు మామూలి విద్య గరపుటలోనే అవకాశము లేక చాలవరకు పోతోంది, అయినా కొంతమంది ఎలాగో వీలు చిక్కించుకొని కొంతపరిశోధన చేయగలిగినారు. ఈ రకపు పరిశోధనయొక్క విషయాలు మాత్రమే తెలుసుకోవాలన్న కొన్ని కాలంను తెలుసుకోవటం ఒకేమనిషికి సాధ్యంకాదు. ఎందుకంటెఆయాశాఖలలో ఎం.ఏ వరకు తెలియవలసినంత జ్ఞానం ఉంటె నేకాని ఆయాశాఖలలో జరుగు పరిశోధనల ఓనామాలుకూడా తెలియవు. ప్రస్తుతము ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము వరకు శాస్త్రపరిశోధనలో యూరప్ దేశాలవారు కొంతవరకు కాంట్రాక్టుల విభాగమున్నది. ఇందు ముఖ్యమైనది ఆ ప్రయోగశాల అనేక విషయములలో పరిశోధన చేసియున్నారు. ప్రస్తుతాలు కాపురముండి చాలా మంది ఇప్పుడు వచ్చినవారిలో ముఖ్యుడు అబ్దుల్హక్ ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము కలిగియున్నది. తెలుసుకు చాలా అభిమానమున్న విషయము తెగిపోను వుండును. ఈయన పరిశోధనలు మనదేశమును చూపించుచున్నది అవెన్ని కాలములలో ఎక్కువగాను కొన్ని కాలములలో తక్కువగాను వుంటాయి. వాటి యొక్క కారణమైన దెబ్బ అంచనావేయుటకు ఒక ప్రామాణిక నియతి లేదు. ఒక్కొక్కప్పుడు ఈ ముడుపులు మార్పులు చాలానేక్షణము తెలుపుచున్నది. విజయవంతమైనవి తేదీలలో కూడా వున్నది. శ్రీ కావలిగారి సిద్ధాంతము మీదయుంటె చాలాసేపవరకు ప్రకాశించును మనవ్యక్తులనుగన

యుద్ధ పరిస్థితి

రష్యావారు పోలెండులో సునాయాసంగా వార్సా ముఖ్యపట్టణము పట్టుకొన్నారు. అక్కడనుండి జర్మనులు పలాయనం చిత్తగించినారు. రష్యా, జర్మనుల సరిహద్దుమీదికి సమీపిస్తున్నారు. ౬౦ మైళ్ళదూరములో ఉన్నారు. కోయినిగ్స్బర్గ్ అనే పట్టణాన్ని కూడా రష్యనులు పట్టుకొన్నారు. తూర్పులో కూడా రష్యావారు గెలుస్తున్నారు. హంగెరీలో ముందుకు దూకుచున్నారు అక్కడ బుడాపెస్టు, టిల్సిట్ ఇంకా అనేక స్థలాలు జర్మనులనుంచి విడిపోయే పరిస్థితిలో ఉన్నవి. పశ్చిమంలో ఫాన్సెట్ సైన్యములు దూకి మిత్రమండలిని చెదరించుటకై ప్రయత్నిస్తున్నారనిఅంటున్నారు. బర్మారంగములో ఐరావతి నదివద్ద హిందూస్థాన సైన్యానికి జపాను సైన్యాలకు గట్టి పోరాటం జరుగుతుంది.

బర్మారంగములో మనవారు గెలుపొందుచున్నందున మళ్లీ బర్మారోడ్డు ఆరంభానికి మోక్షం వచ్చింది. మళ్లీ చీనాలోనికి సహాయం పంపే అవకాశం ఏర్పడింది. అందుచేత మళ్లీ చీనా ఆరు తిరుగా సేనసమయం వచ్చింది. జపాను రాక్షసిని ఇక దెబ్బ తీస్తాం అని చాంకేషేకుగారంటున్నారు. చీనా నియంత యగు చాంకేష్కగారికి ఇండియాపై అపారమగు ప్రీతి. ఆసంగతినివారు టైమ్సుఆఫ్ ఇండియా పత్రికా విలేఖరునికి వెల్లడించినారు. మాటిమాటికి నెహ్రూగారిని విచారించినారు. తాను గాంధీగారితో కలిసినప్పుడు కొన్ని వస్తువును ఉన్నాచేసి వ్యక్తముగా తన గదిలో పెట్టుకొన్నారు. ఇండియా చీనాకుచేసిన సహాయాన్ని ఎన్నటికి చీనావారు మరువరని చెప్పినారు.

ఆదే పోలెండులో జర్మనువారికి దుర్గతిపట్టిందని వదివార్తలవలన తెలుస్తున్నది. ౭౦ జనవరినాడు జర్మనీలోనికి పోలెండుదిక్కున ౨౦ మైళ్ళవరకు రష్యాసైన్యం చొరబడిపోయిందని స్టాలిన్ నియంత ప్రకటించినాడు. ఇక ౨౦౦ మైళ్ళదూరములో బర్లిన్ ముఖ్యపట్టణమున్నదని ప్రకటించినారు. ఈ మాటలను బట్టిచూస్తె పోలెండులో ఉండే రష్యన్ సేనాని అగు కోనిఫ్ ఈ ౧౦ దినాలలో తనసైన్యంతో ౧౩౦ మైళ్ళు ముందుకునడుస్తూజర్మను సేనలను వెనుకకు మహావేగముతో తరిమినారు. జర్మనులు వెనుకకుపారిపోతూ తమ యుద్ధయంత్రాలను నాశనం చేసుకుంటూ పోతున్నారు. తమ పరిస్థితి చాలా ప్రమాదకరంగా ఉందని జర్మనులే ఒప్పుకొంటున్నారు.

రెడ్డిహాస్టల్ రజతోత్సవం

౧, ౨, ౩, ఫర్వరి ౧౯౪౫ తేదీలలో

అధ్యక్షులు శ్రీ బెజవాడ రామచంద్రారెడ్డి సి.బి.ఇ. గారు

రెడ్డిహాస్టలు రజతోత్సవమున్నకై శ్రీయుత పి. ఆర్. రెడ్డిగారు ప్రోగుచేసి పంపిన విరాళములు

శ్రీయుత పెసరు వెంకటరెడ్డి దేశముఖ్గారు మల్లారెడ్డిపల్లె రు ౧౦౦
„ లక్ష్మారెడ్డిగారు యల్లంపల్లి దేశముఖ్ రు౧౦౦
„ పి. అనంతరెడ్డి, నారాయణరెడ్డి దేశముఖ్ చెన్నూరు రు ౧౦౦
„ సింగిరి శ్రీరాంరెడ్డిగారు ధర్మవరం రు౧౦౦
„ మాడపాటి కోదండరాంరెడ్డిగారు ముంగూరు తా॥ హుజూరాబాదు రు ౧౫౦
„ రాజేశ్వరరావు,రాజారావు, వెంకటరావు మొ॥ దేశాగన్నేరువరం తా॥ కరీంనగరు రు౧౦౦
మ. రా. శ్రీ బద్దం హనుమయ్య వగైరా గాలిపల్లి తా॥ సిరిసిల్ల రు ౧౦౦
„ రామకృష్ణారెడ్డి, వెంకటరెడ్డి వల్లపల్లి వ బెజ్జంకి తా॥ కరీంనగరు రు౧౨౫
„ సూర్యారావు, రంగారావు వనారాయణ రావుగారలు మూసాబాదాపేట అనం తగిరి, సిరిసిల్ల రు ౫౦
„ మొ॥ దేశాయి మ॥ పోయగల్ తా॥ సిరిసిల్లా రు౧౫౦
„ మొ॥ పటువారి మ॥ మల్లారెడ్డిపేట రు ౧౦౦
„ వీరప్ప తహసీలుదారుగారు యల్లారెడ్డి పేట తా॥ సిరిసిల్లా రు ౧౫౦
„ వెంకటరావు సర్పంచి సిరిసిల్ల రు ౧౦౦
„ వెంకట కోదాారావు సిరిసిల్ల రు ౧౦౦
„ లక్ష్మణరావు, జయరాంరావు,అనంత రాంరావు కె. భూమారావు వకీళ్ళు సిరిసిల్లి రు ౧౦౦
„ నర్సింగరావు వకీలు వేములవాడసిరిసిల్ల ౧౦౦

శ్రీ పి. ఆర్. రెడ్డిగారు మా హాస్టలుయొక్క పాతవిద్యార్థులు. మిక్కిలి ప్రయాసలకోర్చి హాస్టలు యందభిమానముగలవారై తక్కిన విద్యార్థులకు మార్గదర్శకులగుచు భూరివిరాళములు ప్రోగుచేసినందుకు ఆహ్వాన సంఘసభ్యులు శ్రీ రెడ్డిగారియెడ మిక్కిలి కృతజ్ఞులు.

ఒక భూరివిరాళం

శ్రీమాన్ వెంకటరామారెడ్డి సర్ దేశముఖ్ అర్మూరువారు రెడ్డిహాస్టలు మూలనిధికి నాలుగువేల రూపాయలు భూరివిరాళముగను ౧౦౦రూ॥ రెడ్డి గ్రంథాలయమునకు నానులనుగ్రహించి యున్నారు. సర్ దేశముఖ్ గారికి హాస్టలువారు కృతజ్ఞతాపూర్వకముగా వందనములు తెలుపుకొను చున్నారు.

న మార్గము చూపించినది హాయుపు. మన గాలిలో నుండు నీటి ఆవిరియుని పరిమాణంలో ఆవిరియొక్క మాయుగాలిలో ఎక్కువగా యుండుటో ఆలోచించనేతే ఈకలప్పుడు మార్గము చాలా సేపు వరకు ప్రకాశవంతముగా ఉంటుంది. ఈ సిద్ధాంతమునకు ఇంకా అందరిని ఒప్పించటానికి తగినంత ఆధారము లభించలేదు, ఇక్కడ హైద్రాబాదు యూనివర్సిటీ నున్న కొందరు చాలావరకు ముఖ్యముగా ప్రపోజలును అది తరువాత గుంటూరుగా గోరిక వలె తయారైనదగును హేయుపు వ్యక్తము చేసిన దానిగారి సిద్ధాంతము. ఈ రెండు విషయాలను గురించి చాలా పెద్ద ప్రబంధములలో విస్తృతమైన సేలండ్లకు త్వరలో ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాపీఠ పత్రికలోను ప్రచురించినది. మిగిలిన విశ్వవిద్యాలయాల కాలంలో జరిగే పరిశోధనల ముఖ్యమైనా అనేక సాహిత్య ప్రచురణలు జరుగుచున్నట్లు

రజతోత్సవసభలు

రెడ్డిహాస్టలు రజతోత్సవ సభలు ౧,౨,౩, ఫర్వరి తేదీలలో జరుగనున్న వనువిషయము మరల జ్ఞాపకము చేయుచున్నాము. జిల్లాలలోని మాదాతల కిందా ఆహ్వానాలు పంపినాము. మాకుతెలియని అభిమానులెందరో ఉందురు.అందరికిన్ని ఆహ్వానాలు పంపుటలో పొరపాట్లు జరుగును. కావునఆహ్వాన లందని రెడ్డివంశ ప్రముఖులు అనుగ్రహించి ఇదేఆహ్వానముగా భావించి సభలకు దయచేసియుమ్ము ప్రోత్సహించవలెనని మనవి.

అధ్య. దామోదరరెడ్డి బి. ఏ. బారిష్టా
గౌరవ కార్యదర్శి

అమెరికాలోని విద్యావ్యాప్తి

సంయుక్త అమెరికా [యూ. యస్. ఏ] వైశాల్యం ౩౦ లక్షల ౧౩ వేల ౩౭౪ చదరపుమైళ్ళు. జనసంఖ్య ౧౩ కోట్లు. హిందూస్థాన వైశాల్యం౧౮ లక్షల చదరపుమైళ్ళు.జనసంఖ్యమాత్రం ౪౦కోట్లు. హిందూస్థానములో ౧౮ విద్యాపీఠాలున్నవి. కాని అమెరికాలో మన జనసంఖ్యలో మూడవవంతు మాత్రమే జనసంఖ్యకలదు.ఆదేశములో ౧౬౫౧ విద్యాపీఠాలున్నవి.

మన హైద్రాబాదురాష్ట్రములోని జనసంఖ్య ౧ కోటి ౬౦ లక్షల చిల్లర, మన జనసంఖ్య అమెరికా జనసంఖ్యలో లావ భాగమున్నది. ఆలెక్కప్రకారము మనరాష్ట్రములో ౨౨౦ విద్యాపీఠాలుండవలసియుండెను. కాని ఒకే ఒక విద్యాపీఠమున్నది. అమెరికా విద్యాపీఠాలలో ప్రస్తుత ౧౫౦౦౦౦౦ గ్రాజుయేట్లు సిద్ధమౌతున్నారు. మన హైద్రాబాదులో ఇంచుమించు ౩౦౦ మంది సిద్ధమౌతున్నారు.

అమెరికాలోని ఒక హార్వర్డు విద్యాపీఠం చూడండి. దాని గ్రంథాలయంలో ౪౫ లక్షల పుస్తకాలున్నవి. అందు వేలకొలది గ్రంథాలు చాలా అరుదైనవికూడ. అందు ఏటేట ౪౦౦౦ మంది చదువుతారు. ౧౦ లక్షల డాలరులను గ్రాంటులను సాంకేతికశాస్త్రములకు పెట్టుబడిపెట్టుతారు. కొన్నివిద్యాపీఠాలలో తమిళం. హిందుస్థానీ. బంగాలా [పిలిప్పైనా వీట్లలలో] మున్నగు ప్రాచ్యభాషలుకూడా నేర్పుతారు.

స్మారక సభ

ఈ జనవరి ౨౮౫ ఆదివారము సాయంకాలము ౫ గం॥ అహింసావాది సాధు సుల్తానుబజారు హైదరాబాదునందు సా౹౹ ౬గ౹౹ లకు నివాళుల సభ జరుగును. అందరును దయచేయుదురని ప్రార్థన.

ఇట్లు

గోలకొండపత్రిక

తారణ సం॥ మాఘ శు ౧౨ గురువారము

దేశీ ప్రభువుల వ్యయాలు.

ఈ దేశీవిషయముపై కొద్దిగా వ్రాస్తామనుకొని ఇంత దూరం వ్రాయవలసి వచ్చింది అస్సలు ఇది వ్రాసేదానికి ప్రోత్సాహమెందుకు కలిగిందో ఇంత వరకు చెప్పే అవకాశం కలుగలేదు. ఇటీవలనన్నే పత్రికలలో ఒకవార్త ఇట్లు ప్రకటింపబడెను.

"ఇందూరు సంస్థానమహారాజా హోల్కరుగారు ఈ సంవత్సర ఆయవ్యయపట్టీని అంగీకరించుచు తన సొంత వ్యయానికిగాను అందు ప్రత్యేకించిన 33 లక్షల వార్షికములో ౨౨ లక్షలరూపాలను ప్రజలకే వినియోగించుటకై త్యాగంచేసి తామిక ౧౧ లక్షల వార్షికముతోనే తృప్తి పడుదుమని సెలవిచ్చిరి."

ఇందూరు సంస్థాన వైశాల్యం ౯౯౦౯ చదరపుమైళ్ళు జనసంఖ్య ఒకటిన్నర కోటి ఆదాయం. పదేండ్లక్రిందట ఒకటిన్నరకోటి ఉండినా ఇప్పుడు 3 కోట్ల రూపాయలకు మించినది. ఈ లెక్కప్రకారం మహారాజాగారు సంస్థానాదాయములో నూటికి ౯ రూ. ప్రకారం తన సొంతవ్యయమునకు ప్రత్యేకించినారు ఇది చాలా ప్రశంసనీయమగు ముచ్చట. ఇదిచాలా గొప్పత్యాగం. ఈత్యాగాన్నిగూర్చి ఎంత శ్లాఘించినను లోపము లేదు.

ఈ సందర్భములో ఇతర సంస్థానాధీశ్వరు లేవిధముగా తమ వినోదాలపై వ్యయము చేయుచున్నారో ఎంతేంత సొంతవ్యయాలకు ప్రజల ద్రవ్యాన్ని వినియోగించు చున్నారో టూకీగా తెలుపుదుము. వివిధ దేశ సంస్థానాలలో రెసిడెంటుగా ఏండ్లతరబడి పనిచేసిన సర్ విలియంబార్టన్ అనేవారిట్లు వ్రాసినారు.

"కొన్ని సంస్థానాలలో ప్రభుత్వని వేదికలకంటే పెద్దపులులే ప్రాముఖ్యం వహించినవి. పోలో గుర్రాలు బడ్జెటులను తల్లక్రిందు చేస్తున్నవి. సుందరముఖారవిందములు రాజకీయాధికారములకు ప్రధానద్వారములు ఆరేబియా రాత్రి సుద్దులకంటే చిత్రమైన సంఘటన లందు జరుగుచున్నవి"

పాటియాలా మహారాజాగారి వినోదాలనుగూర్చి బార్టన్ గారిట్లు వ్రాసి రు.

"శ్రీవారికి ౯౫ కుక్కలున్నవి. వాటి కేర్పాటైన భవనాలు శుభ్రాతి శుభ్రముగా ఉన్నవి. అందు విద్యుద్దీపా లున్నవి. వాటిని విచారించు కొనుటకు ముగ్గురు ఇంగ్లీషునౌకర్లు ఏర్పాటైనారు. వాటి చికిత్సలకుగాను మూడు వార్డులతోను, ఆపరేషన్ గదితోను ఒక ఆసుపత్రి యేర్పాటయినవి. ఇండియాలోని మిలిటరీ ఆసుపత్రులుకూడా ఈ కుక్కల ఆసుపత్రినిచూచి సిగ్గుపడవలసిందే! [illegible] కొన్ని ఒక్కొక్కటి [illegible] (౧౦౦౦ పౌ) [illegible] న్నవి. ఒకకుక్కను ఒక ఇంగ్లీషువానివద్ద ౨౦౦ పౌనులకు శ్రీవారు కొనిరి. అకుక్కను ఎడబాయలేక ఆ ఇంగ్లీషువాడు వలవలయేడ్వగా మహారాజుగారు ౫౦ పౌను ల్కువగా యిచ్చి ఓదార్చి పంపిరి."

పరలోకము నలంకరించిన పాటియాలమహారాజుగారినిగూర్చి ఆరోపణలుచేయుచు ఒక పెద్ద గ్రంథమునే కాంగ్రెసువారు ప్రకటించియుండిరి. అదంతా చాలా పెద్ద కథగా పెరిగిపోవును.

లయొనల్ ఫీల్డెన్ గారిట్లు వ్రాసినారు.

"ఒకదేశీ ప్రభువద్దఒకే గదిలో ౯౬ వైర్ లెస్ సెట్లుకలవు అన్నింటిని ఒకేమారు తెరచియుంచును. ఇంకొక ప్రభువుగారు తన ౨౦౦ కుక్కలకుగాను ఒకచిన్న సైజు స్పెషల్ రైలుబండిని నిర్మింపజేసినారు. ఆ కుక్కలలోని కొన్ని వికారజంతువులను చూపించుచూ ఇవి కాంగ్రెసు కమిటీ మెంబర్లు" అని వెక్కిరిస్తారు.

నవనగరు అనేది మరొక సంస్థానం. ఈసంస్థానంయొక్క ౧౯౩౬ సం. బడ్జెటులో మహారాజాగారు తమ సొంత వ్యయాలకు ౪ లక్షల ౮౦ వేలు ప్రత్యేకించిరి. మరు సంవత్సరమే దానిని ౬ లక్షలుజేసిరి అయితే ఈ ౬ లక్షలతో వారు తృప్తిపడినారని తలపరాదు. ఈ క్రిందికూడా పయి మొత్తముతో చేర్పవలెను.

౪౦౫౭౬ సౌధం ఖర్చులు
౨౪౭౨౫౮ రాజబంధువులపైవ్యయం
౫౪౭౨౬౩ రాణు సూరుపైవ్యయం
౭౬౭౩౫౩ జమాదార్ఖానా, అనగా భూషణములకు
౪౯౪౧౮౩ రయాసతుకు అనగా మోటారులకు గుర్రాలకు తదితరాలకు

ఇవిగాక మరి ౨౦ లక్షలు అడ్డాదిడ్డి లెక్కలలో దూర్చివేయ బడినట్లివి ఈవిధముగా ౪౭ లక్షలకుపైగా వారు వాడుకొన్నారు. అంతటిలో తృప్తిచెదలేదు. మరుసంవత్సరం వారు ౮౧ లక్షలు సొంతానికి వాడుకొన్నారు. ఈ విధంగా ఆ శ్రీవారు సంస్థానాదాయములో సగంవరకు తామే ఖర్చుజేసినారు

కాశ్మీర సంస్థానం వైశాల్యములో భారతీయ దేశీసంస్థానాలలో మొట్టమొదటిదగను. ౧౯౩౯ సంవత్సరములో దాని ఆదాయము ౨ కోట్ల ౪౭ లక్షలు అందు శ్రీమహారాజాగారు నూటికి ౧౯ రూపాయల ప్రకారము తమ సొంతవ్యయాలకు వాడుకొన్నారు. అ సంస్థానములో విద్యపై నూటికి మూడున్నర వైద్యముపై నూటికి అర్ధరూపాయి వ్యయముచేసినారు.

మన హైదరాబాదు రాష్ట్రాదాయం ఇప్పటి లెక్క ప్రకారము ఇంచుమించు ౧౬ కోట్లు. దానినుండి మ. ఘ. వ. నిజాం ప్రభువుగారి సొంతానికి ఏటేట ౫౦ లక్షలు సమర్పించుకొనుచుము [illegible] [illegible] [illegible] మ. ఘ. వ. [illegible] సొంతఖర్చులకిగాను అప్రతొప్పుబల్దాలను [illegible] ల్లాను ప్రత్యేకించినారు. అదికాక యించుమించు ప్రతిజిల్లాలో ఒక తాలూకాను సర్ఫెఖాసు అనుపేరుతో ప్రత్యేకించినారు. అదికాక నగరములో చాదారాత్ అను పేరుతో చాలాభాగాలనుండి నుజూల్ మున్నగుపన్నులున్నూ తైబజారీపన్నులున్నూ శ్రీవారికి వసూలు చేసియిస్తురు. ఇవన్నికలసి ఖర్చుపోను నికరముగా ఏటేట ఒక కోటి రూపాయీల ఆదాయముగా ఏర్పడుతున్నది. మొత్తముపై శ్రీవారిపైవ్యయము సంస్థానపు ఇప్పటి ఆదాయములో నూటికి ౧౦ రూపాయీలకన్న మించిన దె యున్నది. ప్రతిసంస్థానమును గూర్చి లెక్కలు వ్రాస్తూ కూర్చుండిన ఒక పెద్ద [illegible] యుండును. అందుచేత ఇంతటితో ఈకథనుముగిస్తున్నాము.

నిజాంరాష్ట్రాంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు

పరీక్షా నియమావళి

కార్యాలయము:- ౬-౫-౫ మామూరా టేకిడి సుల్తానుబజారు హైదరాబాదు దక్కన్

౧. పరిషత్తువారిచే ప్రథమ పరీక్ష ప్రవేశ పరీక్ష యేర్పరుపబడినవి.

౨. అవి ౧౯౪౫ ఆగస్టు ౧౨, ౧౩ అని సోమవారములలో జరుగును.

౩. మగరాష్ట్రములో మాతృభాషాభిమానము గల ఆంధ్ర స్త్రీలకును తమ అర్హతలకొలది ఈ పరీక్షకు కూర్చుండి విజ్ఞానాభివృద్ధి చేసుకొనవచ్చును

౪. నిర్ణయింపబడిన ప్రథమ పరీక్షకును "పెద్దలు" ప్రథమపరీక్షకు నిర్ణయింపబడిన పెద్దలకు ప్రాథమిక పాఠశాలలను విడిచి యుండనుండు బాలబాలికలకును స్వయం కృషిచే కొంత జ్ఞానముగల పిన్నపెద్దలకును ప్రథమ పరీక్షకు కూర్చుండవచ్చును.

౫. ప్రథమ పరీక్షలో సఫలురైనవారును ౧౪ సంవత్సరములకు పైబడిన బాలబాలికలును పరీక్షకు చాలిన పరిజ్ఞానముగల (స్త్రీ)పురుష భేదము లేకుండ) పెద్దలును ప్రవేశ పరీక్షకు కూర్చుండ వచ్చును.

౬. అభ్యర్థులందరుగా ౮-౪-౦ రోకులకును గాని తపాలా బిళ్ళలనుగాని పంపుచు కార్యాలయమునకుపంపి అర్జీపత్రమును తెప్పించుకొని పూర్తిచేసి ఏప్రిలు ౧౫నాటికి పరీక్ష రుసుముతో గూడ అభ్యర్థి పత్రమును తిరిగి కార్యాలయమునకు పంపవలయును.

౭. ప్రథమ పరీక్ష రుసుము రూ. ౧-౦-౦ గను ప్రవేశ పరీక్షకును రూ. ౨-౦-౦ గను నిర్ణయింపబడును.

౮. పరిషత్తు శాఖలున్నచోట్ల [illegible] కేంద్రములుండును,

౯. ౫ దటిన పంవత్సరము పరీక్ష జరిగిన యూ క్రింది స్థలములలోగూడ పరీక్షా కేంద్రములుండును.

చిన పెండ్యాల (ఆలియాబాదు దర్యాలా హైదరాబాదు) ఖంతికరామ్‌పేట.

౧౦. ప్రథమ పరీక్షకు ౧౫ అభ్యర్థులు సమానకమైన కోరిన స్థలములలోను ప్రవేశ పరీక్షకు ౧౦ అభ్యర్థులు సమావేశమైన కోరినస్థలములలోను ప్రత్యేకముగా పరీక్షా కేంద్రము లుంచబడును,

౧౧. ప్రథమ పరీక్షకు కోరిన అభ్యర్థుల సంఖ్యలో నియ్యబడిన పరీక్షాకేంద్రముయొక్క (ప్రవేశ పరీక్షకు అభ్యర్థుల సంఖ్య తక్కువగా నున్నను) ప్రవేశ పరీక్షకు గూడ ఏర్పాటు చేయబడును. అట్టి ప్రవేశ పరీక్షా కేంద్రమున (ప్రథమ పరీక్షకు అభ్యర్థుల సంఖ్య తక్కువగా నున్నను) ప్రథమ పరీక్షకుగూడ తగిన సౌకర్యము కలిగింపబడును.

౧౨. ఇతర విషయములకు కార్యాలయమునకు వ్రాసి తెలిసికొనవచ్చును.

ఆంధ్రవిద్యాలయ రికగ్నిషన్

హైదరాబాదులో నూతనముగా స్థాపించబడిన ఆంధ్ర విద్యాలయము (మిడిల్ స్కూలు)కు విద్యాశాఖ రికగ్నిషన్ ఇచ్చియున్నారు. ఈరికగ్నిషన్ వల్ల ఇకముందు తరగతులలో ఉత్తీర్ణులైన మిడిల్ తరగతి విద్యార్థులు రాష్ట్రమందలి అన్ని బళ్ళలో తమ ఫారములలో చేర్చుకొందురు. రికగ్నిషన్ లేక పోత్తనూలనపిల్లలను చేర్చుటకు జంకిన జనకులు ఇక నిశ్చయముగా తమపిల్లలనిందు చేర్చి లాభమునొందుదురుగాక.

కార్యదర్శులు { సు. ప్రతాపరెడ్డి, వ. బసవరాజు

విజ్ఞానవర్ధని

■ రాగి గనులు

స్పెయిను దేశములోని రియోటింటో రాగిగనులు ప్రపంచపు రాగిగనులలోకెల్ల పెద్దగనులు అందు ౧౪౦౦౦ కూలీలు పనిచేస్తారు ఈగనులను 3౦౦౦ ఏండ్లనుండి వాడుతువచ్చినారు; ఇప్పుడు ఒక ఇంగ్లీషు కంపెనీ వశములో ఉన్నది

■ పెద్ద గిరిజా

క్రైస్తవుల చర్చి మరి గిరిజాలన్నింటిలో, ప్రపంచములోని గిరిజాలన్నింటిలో పెద్దదైనట్టిది రోమువద్దనుండు వాటికన్ నగరములోని సెంట్‌పీటర్ అను గిరిజా. దానిపొడవు ౬౧౩ అడుగులు వెడల్పు 3౬౫ అడుగులు వైశాల్యం ౧౬౩౦౦౦ చదరపు అడుగులు, దానిపైనుండే గుంబజు ౪౩౬ అడుగుల ఎత్తుది, ౧౩౯ అడుగుల అడ్డగొలతది. దానిని కట్టుటకై చరిత్రకెక్కిన వాస్తుశిల్పకారులు పాల్గొని పనిచేసి యుండిరి.

■ పెద్ద అగ్నిపర్వతము

శాంతిసాగరంలో ఆస్ట్రేలియాకు సమీపములో ఉండు హవాయి ద్వీపములో మౌనాలోఅ అను పర్వతం ౧౩౬౭౫ అడుగుల ఎత్తున్నది. అది ప్రపంచములోని అగ్నిపర్వతములలో కెల్లను పెద్దదైనట్టిది.

జీతంలేని నౌకర్లకు జుర్మానాలు

(హుజూరాబాదుకు లోకల్ యూనిట్ అన్యాయము)

హుజూరాబాదుకు తాలూకా లోకల్ యూనిట్ లో గ్రామాదులనుండి తీసుకరాబడిన లెవీధాన్యములో తాలు ఉన్నదని దుమ్మున్నదని పట్వారీ లకు [illegible] పై గా కొటూవాని చౌకదారీయము వల్ల కేసరు తెబ్బు మొత్తం [illegible] పట్టుకొన్నారు.

గ్రామోద్యోగులు గ్రామ కమిటీ వార్లు ప్రతి రైతునుంచి ధాన్యము వసూలుచేయుట యెంత కష్టమో అనుభవజ్ఞులకు తెలియును. వీరికి ధనము వసూలుచేసి తకరాగి కానుగూడా ప్రభుత్వం వారు యివ్వనప్పటికి కార్యాలయ మాత్రము తప్పుటలేదు. యెన్ని ఆపదలో [illegible] కిరాయికట్టించుకొని గోదాములకు చేర్పగా కొటూవాని పనులు పూర్తి చేసేవరకు వారు రాగి... [illegible] ఖాళీ బస్తాలు గ్రామ కమిటీ వార్లకు యిచ్చి బస్తాలు నింపుటకు లోకల్ యూనిట్ అమానీదారులు యివ్వగలరు. యీ పనినెరవేర్చుటకు [illegible] మా మా ప్రోత్సహించవలసినదిగాని వారలను బెదిరించుటకు [illegible] [illegible] తాలూకా గ్రామ పెద్దలను [illegible] గ్రామమునందే కమిటీ వారితో ద్రవ్యనష్టముతో బస్తాలు కొనుటకు ని పు చున్నారు. లోకల్ యూనిట్‌కు వచ్చేక [illegible] యొందుకో తెలియుట లేదు తహసీల్దారుగారు యితర్యా విషయము పరిశీలన చేయుదురుగాక.

పాలకుర్తి సోమకాంతుని పూజ

నల్లగొండజిల్లా పాలకుర్తిలో కందోళము గ్రామంనందు బుక్కపట్టణములో పై పూజలు సిద్దితో పండితారాధ్య చరిత్ర కర్తయగు పాల్కురికి సోమనాథుని జన్మస్థానము, వారి సమాధికూడ గలవు. పోతనామాత్యుని జన్మస్థానమగు బమ్మెరకు ౨ మైళ్ళదూరమునగల దివ్యక్షేత్రము ౪. దినములలో ముసలమ్మలాదియగు రక్తగ్రములతో లోపము లేకుండా అన్నదానము, జరిగిన అవిద్యాలోని వైశ్య ప్రముఖులు పెద్దుచాలా సహాయముచేసిరి,

భుసిపురనివాసులగు కోటివీరనాథంగారు ౧౫ వందలు [illegible] చేసిరి

చందాకాంతయ్య గారు [illegible] ధర్మకుంట చీకటాపురం కొంగిరి వాటి విజయ ౧౨ సంవత్సరములు వచ్చురు ఇదిగాక సంగీతజ్ఞులు పూర్తి చేయుచున్నారని వివిన్నాను వీరి యాచార్య హితాపనుల్లోని యాత్ర వీలు లేక వీరికి సోమనాథుని దీక్షా యూనో సంగి ఇంకను ధర్మార్థ సారస్వత సంస్థలను సమాధి (మాచేయుటుద్దిశమ్మ చ దురుగాక

నూకల సత్యనారాయణ శాస్త్రి

అపూర్వ విషయ గ్రంథాలు

సురవరము ప్రతాపరెడ్డి గారు

ముపెద్దలు

కొద్ది పతులే కలవు

రామాయణవిశేషములు ౧ – ౮ – ౦

హిందువుల పండుగలు ౧ – ౦ – ౦

ఆసఫ్‌జండాముసల్మానుల అధికారప్రకటన

ఆసఫ్‌జండా ముసల్మానుల ఆశలకేంద్రం

హైదరాబాదులో ౧౧ అస్ఫంజాహూ దీక్షావిద్యాసభవారు ఇత్తెహాదుల్ ముస్లిమీన్ వారు చేసిరి. ౫౦౦౦ మంది ఆసఫియా జెండా ఆనసఫిజండాప్రత్తబడెను. ఆర్యసమ ప్రధానాయ ఇత్తెహాదీ అను నిత్య సభ్యులచే [illegible] ప్రమాణము చేయించుచు యుద్ధ యిందిరి.

హిందూస్థానములో ముసల్మానులు ౧౨౦౦ వీండ్లు సార్వభౌమరాజ్యం చేసిన దానికొరకు ఏకైకచిహ్నము ఇకాను తేడా ఆ మాయున్నది ఇది మన అదలయొక్క కేంద్రము మన మన అధికారయొక్క ప్రతీకా చూపు మనం దానిని తీరేవరకు ఉన్నతిగా నిలబెట్టినాము. దేవుడు సెలవిస్తే ముందుకూడా దానిని పెట్టుదాము. బలిదానం అవసరముతే చెయిదరము. మా భార్యలను విధవలనుగాజేసి మా పిల్లలను అనాథలనుగాజేసి మా రక్తము నీరుచేసి దీని ఈ జండాను ఉన్నతంగా నిలబెట్టెదము. ఈ జండా స్వాతంత్ర్య వాతావరణములో ఎత్తబడియుండెను. ఈ జండా కేవలం హైదరాబాదు మీదనే కాక సమస్తదు మాత్రము మనము కోరము. మాముందు మస్లిం ప్రకారం ఇవ్వబడిన సీమలమీదను ఇది ఎగురవలెను. దేవుడు సెలవిస్తే ఇది సమగ్రముగా చేర్చుకొని ప్రపంచం నాలుగుమూలలను ప్రకాశించును.

నరేంద్రజీ అరెస్టు

ఆర్యసమాజ నాయకులగు పండిత నరేంద్రజీ గారిని ౧౫ అర్ధంబాహరు రాత్రి హైదరాబాదు నగరములో ధూల్పేటలో ఉపన్యసించి ఇంటికి వచ్చుచుండగా పోలీసువారు అరెస్టు చేసిరి. కారణం తెలియదు. ఆర్యసమాజ సభలలోని ఉపన్యాసాలు ఆక్షేపణగా ఉండినవని అందుచేత ఈ అరెస్టు అయినది. ఇంకా అరెస్టులు కానున్నవని ఉస్మానియా పత్రికలో దక్కన్‌న్యూసు ప్రకటించినది.

...

జల్లంధర

ఆకోమందు సాయి దాదాను రాష్ట్రములో జల్లంధర పల్లాగిరి 33-౮-౦ రూ చందనల్లు నిర్ణయించినారు.

...

నగరంలోని కాంబాగు స్లైసుల ప్రాంతమును నిర్మించుబడినది.

విద్యామంత్రి విరమణం

మ. ఘ. వ. నిజాంగారు ఇట్టిఒక పత్రికలో వ్రాసినారు,

"ఇకముందు విద్యామంత్రి [illegible] రిటైర్ అగును మరొకరిక్కా ఇతనిచ్చుకొలువు ప్రభుభక్తి పూర్తిగసేవలను విలిగాయ ఆతని ప్రభుత్వముకు ప్రసంసైన దృష్టిలో చూచుచున్నారు అని ఆమాయామాత్యవంత సైనది,

...

[illegible] విద్యామంత్రి [illegible] నవ్ ఏ రామస్వామి మొదలియార్‌గారు హైదరాబాదుకు వస్తున్నారు,

[illegible]

వందేలు నూరంతం

[illegible]

పిల్లకాల్వలు తవ్వాలన్నా

[illegible]

వెం. సత్యనారాయణ

ధాన్య [illegible]

[illegible]

చిన్నారు [illegible]

[illegible]

వాని నారాయణరెడ్డి

మంత్రి రాయబారము

విద్యార్థి కాబిని కలిసిరి

[illegible]

లెవీ వసూళ్లు

[illegible]

చంద్రాలుకు

[illegible]

ప్రాథమిక సభ్యుల సమావేశాలు

ఖమ్మం తాలూకా పెదమండవ పోలింగు స్టేషనులో

మహాసభ ప్రతినిధుల ఎన్నికలకు ముందు చేయబడిన తీర్మానము

(అ) ఆంధ్రమహాసభయొక్క సవరింపబడిన నూతన నియమావళి ఎనిమిదవ నిబంధన ప్రకారము నూతన జిల్లా కమిటీ ఏర్పాటు కాబడిన జిల్లా కమిటీలు స్థాయీ సంఘము కార్యకారిణీ సంఘములు లేని చోట ప్రస్తుత జిల్లా కమిటీలు స్థాయీసంఘము జిల్లా కార్యకారిణి సంఘములు శాస్త్రీయముగా ఎన్నిక కాబడినవి. నూతన నియమావళి ప్రకారము జిల్లా కమిటీల ఎన్నికలు జరిపించుటకు తాత్కాలికముగా — ... గారికి అధికారము ఇవ్వబడుచున్నది.

(ఆ) పై కారణముల చేత నియమబద్ధముగ స్థాయీ సంఘము లేనందున ఈ క్రింది సభ్యులకు నియమించి ఆయా సంఘముల పూర్వాధికారము ఇవ్వబడుచున్నది. పయిన (అ)లో చేర్చబడిన ఎన్నికల అధికారి ప్రతినిధులు జిల్లా కమిటీలు ఎన్నికల ఫలితములను ... తెలియపరచవలెను; ... తాత్కాలిక కార్యవర్గాలు నియమించుటకు అధికారము ఇవ్వబడుచున్నది. ఆ తాత్కాలికాధికారి నియమిత జిల్లా కమిటీ కార్యనిర్వాహక వర్గములు జిల్లా కమిటీయొక్క సర్వాధికారములు కలిగి పని చేయుచుండును.

ఈ తీర్మానమును ఖమ్మం తాలూకా పెదమండవ పోలింగు స్టేషను సమావేశమైన ఆంధ్ర మహాసభ ప్రాథమిక సభ్యులు పెదమండవ ... ఏకగ్రీవముగా తీర్మానించిరి. మరియు

౧-శ్రీ ... వెంకటరామిరెడ్డి గారు అధ్యక్షులు మాజీ అధ్యక్షులు

౨-బూర్గుల రామకిషన్ రావుగారు ...

౩- మాడిరాజు రామకోటేశ్వరరావు గారు అధ్యక్షులు మాజీ అధ్యక్షులు

౪- మందుమూల నర్సింగరావుగారు మాజీ అధ్యక్షులు

౫- పి శ్రీనివాసరెడ్డిగారు వకీలు హైదరాబాదు

సరిఅయినవారిని యెన్నిక చేయుటకు తాత్కాలిక స్థాయీ సంఘ సభ్యులుగా ఎన్నుకొనిరి. (నోటు) పోలింగు సమావేశ కర్తలుగా శ్రీ ... రామారావుగారు విషయ వివరణము గావించిరి.

౮ ౧-౨-౫౪ ... పోలింగు ఆఫీసరు

తీర్మానముగా ఈ క్రింది గ్రామములలో తీర్మానించినట్టు మాకు నివేదికలు వచ్చినవి. (గో-ప)

౧- మహబూబాబాదు

౨- ఖమ్మం తాలూకాలోని పెద్దకొండపల్లి పలాజ్గూడెం, మంగ్రాజపల్లె, బోదులబండ

౩- వల్లభి గ్రామం ఖమ్మంతాలూకా

౪- చెరుకు మాధవరం

౫- పెదమాధారం

౬- నాసుమకోడ

గోలకొండ గ్రంథాలయం

ఉపనిషత్ప్రకాశము: వెల రు. ౧-౦-౦; రచన: అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావుగారు దొరకుస్థలము: గ్రంథకర్త, నందిగామ: కృష్ణాజిల్లా: పుటలు ౧౬౦

సుప్రఖ్యాత ఆంధ్రనాయకుల ... భారత శాసన సభ్యులుగా ప్రసిద్ధి గాంచినవారు నగు అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు బి.ఏ.బి.యల్ గారు ఈ గ్రంథమును ప్రకటించియున్నారు:

ఈ గ్రంథము ... "శ్రీకృష్ణ ... బాక్టరు. ... బి.యల్.యం ... గారి ఆయుర్వేద ... దర్శనము" అను గ్రంథములో ... భాగముగా ప్రచురింపబడియుండెను. రెండవమారిది ఇప్పుడు ... స్వతంత్ర గ్రంథముగా ప్రకటింపబడినదని గ్రంథకర్తగారి పీఠికవలన తెలియుచున్నది.

ఈ పుస్తకమునకు తొలిపలుకు వ్రాసినవారు ... భాషావేత్త గారు. ... ప్రకృతి మానవుల హిందూదేశమునందలి అత్యుత్తమ వాఙ్మయమందగిన ఉపనిషత్తులలోని శ్రేష్ఠభాగములను ఒక త్యాగమూర్తి ప్రకటించుటయు మరియొక మహనీయుడు తొలిపలుకు వ్రాయుటయు జరిగినందున గ్రంథము బహువిధముల ఉత్కృష్టమైనది.

ఉపనిషత్ప్రకరణములను వాని మూలములను తెలుగునను ఇంగ్లీషునను అనువాదమును ఇందు కలవు. ఇంకా ప్రధాన సందర్భములందు "నరా" అను శీర్షికతో వివరణములు చెప్పబడినవి. ఉపనిషత్తు మూలములందలి భావములు గ్రహించుటకు చాలతోడ్పడు చున్నవి.

ఇట్టి వివరణములలో పరిశీలనందుడే ... ఆధునిక కాలపు మహాభావుల అభిప్రాయములను ... బడినవి. కొన్నిట విద్యయందలో ఇప్పటి కాలపు జాతీయోద్యమ తత్త్వములు కూడా ... గ్రంథకర్తగారు ... ఉదాహరణార్థము ... "నరోత్తముని ప్రాప్తి ..." ... ఉపనిషత్తుల ... వాక్యమును చూపుచున్నారు.

"ఇవ్వరైన మనదేశము ... జాతీయవిద్యా విధానము ... హిందూ మహమ్మదీయ క్రైస్తవ ... భారతీయ ..."

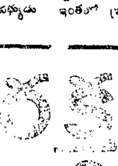
తెలిపితిని. ప్రాచీనభారతీయ నాయకులను విద్యార్థులను జాతీయవిద్యా ... మానవులను ఎటుల బ్రహ్మచర్యమును భారతీయ యుజనులలో స్థాపించవలెనో మిగుల శ్రద్ధతోను శ్రద్ధతోను ఆలోచించవలసి యున్నది"

పుస్తకము కడుముచ్చటించ తగినదై యున్నది. ... పాఠకులకు చెప్పవానివెంట జాతీయ భావమునకూడా బోధించిన గ్రంథకర్తగారు ప్రశంసార్హులు. ... సిద్ధపరుపబడినట్టు అట్టమీద ఉన్నది. గ్రంథము యొక్క అంతస్స్వరూపము బహిస్స్వరూపము రెండును ... అంగములు. అట్టి గ్రంథము ... సంపాదించవలెను.

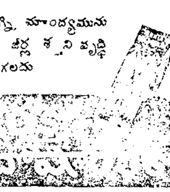
అమెరికాలోని హిందూస్థానీయులు రాష్ట్రమున ... అమెరికావారు అస్తిత్వమును సంపాదించుకొన ... నెలవుల్లో వాసము చేయుచుండిరి. ... ఇంతలో ప్రతిపాదించ నున్నారు.

వనమాలికలోని తయారుచేయబడిన రక్తదోషాంతక ... రక్తకణములను నిర్మూలించగల ఆత్యాధుని ... పోషకమైన ... నరములను ఆరోగ్యమునకు ... మైనది.

అదిఅగ్ని, మాంద్యమును గొట్టి జీర్ణశక్తి వృద్ధి చేయగలదు

ది దక్కన్ ఆయుర్వేదాశ్రమ ఫార్మసీ లిమిటెడ్.

పత్రికాసంగ్రహం

సర్ హైదరీగారునూ వారితోడను ... ఆధికారులునూ ఇంగ్లండుకు ప్రయాణం కట్టినారు. ఇంగ్లండునుండి ఇండియాకు వచ్చేదర ... ఇండియాలో బాగా అభ్యంతరకరమని ... ఇంగ్లీషువారి ... ఇండియాకు సంబంధించి ... కరాచీలో ... ఆప్తులు ... ఇండియాకు బయటికిరాగల ... ఇంగ్లీషువారు ... ఇండియాకు గొప్పవన్నను ... అభిప్రాయపడుచు న్నారు.

...

అమెరికాలో వార్తాపత్రిక ... ఇంగ్లండులో ... అమెరికా ... యుద్ధంలో ... అధికారము ... బలం ... ఈయుద్ధానికి అవర్య ... యుద్ధమునకు ... బుద్ధిపుట్టదు.

...

౧౦ కోట్ల ... అమెరికాలో ... బ్రిటీషువారి ... రాజ్యంలో ... దక్షిణములో ౧౦ ... అమెరికాయాత్ర సిద్ధముచేయుచుంటాన్ని ఏర్పాటు చేయుచున్నారు.

...

భారతదేశపు వైస్రాయి మంత్రివర్గములోని సర్ ఫ్రాన్సిస్ ముడీగారు హైదరాబాదు ... పరిచయమునకు ... రెండురోజులుండి ఆ ... వెళ్ళిపోయిరి.

...

సూలాభాయి దేశాయిగారు ఆదివారమునాడు జిన్నాగారిని కలిసి చాలాసేపు మాట్లాడినారు. ఆది రహస్యం. ఇంకా బయట పడలేదు.

...

కరాచీలో ౨౫ వేల ౧౦ వేల ఈ విధంగ వరదకణములా ... ఘోరాలను చాలాగా చేస్తు న్నారు.

...

౧౪వ ఆంధ్ర ఆయుర్వేద పరిషత్సమావేశము ... జిల్లా ... లో ఫిబ్రవరి నెలలో ఓ ప్రస్థానము మొదలగు విషయ ... జరుగును.

అధ్యక్షతను తెలుసుకొనగోరు వారు ... రామయ్యగారు కావలిఅగ్రహారం పసికెల ... తెలుసుకొనగలరు.

...

౧౫వ గుంటూరు మండల గ్రంథాలయ మహాసభ మాచర్లలో ౨౬-౧- ౪౫ నాడు శ్రీ గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావుగారి అధ్యక్షతలో జరుగును. శ్రీ ... రామస్వామి చౌదరిగారు సభాపారిభాషకులు శ్రీ మల్లంపల్లి శర్మగారు ఉపన్యాసకులు

పిరికిదౌర్జన్యం

దౌర్జన్యం చేసేవారందరు పిరికివారంగా చే స్తారు. ... దౌర్జన్యం చేసే ... పెట్టి ... చెప్పినట్లు ... భారతదేశంలో ... హైదరాబాదులో ఇట్టి సంఘ ... రాజమహల్ ... పట్టణములో ... ౧౦ ... ౧౦౦౦ వరకు ... సైన్యము ... సవ్వాసాహెబ్ మరిన్నీ ... చీదరించుకొన్నాడు. ... వేసుకొని ... దౌర్జన్యమును ఖండించినాను, అంతే

సత్యార్థ ప్రకాశం రద్దు కావలె

ఇత్తెహాదుల్ ముస్లిమీన్ వారి ప్రచారారంభం

ఈ ౭౦ ఏండ్లు నిద్రపోయి ఇప్పుడు తటాలున హైద్రాబాదు ఇత్తెహాదుల్ ముస్లిమీన్ వారు మేల్కొని హైద్రాబాదు ప్రభుత్వంవారు సత్యార్థప్రకాశ గ్రంధములోని ౧౪ అధ్యాయాన్ని రద్దు చేయవలెనని ఉకిళ్లూరుచున్నారు. "౧౪వ అధ్యాయములో ముసల్మానుల పవిత్రమైన ఆకాశ పుస్తకాన్ని (అస్మానీ) మరియు ఇస్లాం ప్రవక్తలను అగౌరవముగా విమర్శించి ముసల్మానుల భావాలకు కష్టం కలిగించినారు" అని తీర్మానించినారు.

అక్కడ లాహోరులోని ముసల్మానులున్నూ తటాలున మేల్కొని సత్యార్థ ప్రకాశం మీద కోర్టులో అభియోగమే తెచ్చినారు.

కమ్యూనిస్టులతో జోక్యం వద్దు

ఆచార్య రంగాగారి బోధ

ఆంధ్ర విద్యార్థి సభలో అధ్యక్షులై మాట్లాడుతూ ఆచార్య యన్.జీ.రంగాగారిట్లన్నారు.

"కమ్యూనిస్టులు జాతీయ వాదులు కాజాలరు. వారు కాంగ్రెసుకు భిన్నంగా వ్యతిరేకంగా వర్తించినారు. వారు ప్రభుత్వ పక్షంగా పనిచేసినారు. కాంగ్రెసువారు జైళ్ళలో మ్రగ్గినకాలములో వీరు ప్రభుత్వ పక్షం వహించిరి. వీరు కాంగ్రెసుకున్నూ కాంగ్రెసు ప్రోగ్రాముకున్నూ సహాయం చేయలేదు. కమ్యూనిస్టులకంటే నిజంగా కాంగ్రెసువాదులే ఎక్కువగా సోషలిస్టులుగాను విప్లవకారులుగాను ఉన్నారు-

పై సభలో ఆచంట రుక్మిణీదేవిగారు మాట్లాడుచూ ఇట్లన్నారు- "ఎంతకాలం కమ్యూనిస్టులు రెండు సంస్థలకు భక్తులో అనగా కమ్యూనిస్టు పార్టీకి ప్రథమ భక్తులై తర్వాత తాము కాంగ్రెసువారమని ఎంత వరకు చెప్పుకొంటారో అంతవరకు వారికి కాంగ్రెసులో స్థానము లేదు. వారికి కమ్యూనిస్టుపార్టీభక్తికి ముందుగా మహాత్మాగాంధీ గారియందు విశ్వాసము కలుగవలసి యుండును"

మహబూబు నగరమునుండి మల్లప్పగారు అను ఆంధ్రుడు తెనుగులో సంతకముచేసి ఉర్దూలో ఈ క్రిందివార్త వ్రాసినాడు.

"మహబూబునగరం తాలూకాలోని మన్నెంకొండ అను గుట్టమీద ఈపౌర్ణమికి గొప్ప జాతర జరుగును. ౪౦ వేల మంది వత్తురు. అదే సమయములో ౨౪ వేల రూపాయల వరకు జూవ్వా పరేల్ ఆటలు జరుగును. ఆడినవారిలో పలువురు టికెటుకు కూడా లేక దీవాలాతీసి ఏడుస్తూపోతారు. ఇది ఏటేటజరుగుతూ ఉన్నది. దీనిని ప్రభుత్వంవారు వెంటనే బందు చేయించవలెను.

చందా వివరములు
సంవత్సరము [illegible] రూపాయలు
ఆరు నెలలకు [illegible]
బ్రిటిషిండియా కు చందా [illegible]
విడి ప్రతిక ౦-౪-౦
పాత పత్రిక కలి ప్రత్యేకము

గోలకొండపత్రిక
Golkonda Patrika

Vol. 1 — No. 7 · Published on every Monday and Thursday · Hyderabad

[illegible] the [illegible] in the Dominions
BEST MEDIUM — FOR — ADVERTISEMENTS

25 — 1 — 1945

ఆంధ్ర సారస్వత మహాసభ

మాతృభాషలు మంటగలిసినవి!

తెనగు భాషనని సిగ్గుపడని ఆంధ్రులున్నారు!

ఉభయాధ్యక్షుల దుఃఖము

సికింద్రాబాదులో ౨౧ జనవరి నాడు మైమహాసభ మహబూబు కాలేజిలో ప్రారంభమయ్యెను. పాపన్న పేట సంస్థానాధీశ్వరులగు శ్రీ రాజారామచంద్రారెడ్డి గారు సభప్రారంభమునుగావించిరి ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులగు శ్రీ శిర్నాం సత్యనారాయణగారు రమణీయ న్యాసమును చదివిరి. శ్రీ సూరవరపు హనుమంతరావు గారు ఉపన్యసించిరి. శ్రీరాజా వెంకటరామారెడ్డిబహద్దరుగారున్నూ తమ ఆశీర్వాదోపన్యాసమును ఇచ్చిరి. తర్వాత శ్రీరావి నారాయణరెడ్డిగారు మాట్లాడిరి. మహాసభయొక్క మొదటి సమావేశమును ముగించుచు కార్యదర్శిగారగు శ్రీబరుసుపల్లి దత్తాత్రేయశర్మగారు ఆంధ్రభాసు పత్రికను వెలువరించినామని తెలుపుచూ దానిని ఒకమాస పత్రికగా నడిపించుటకై సెలవుకోరినట్లు తెలిపిరి. సాయంత్రాలము నెవనులో శ్రీఅదవి బాపిరాజుగారు ఆంధ్రులు చిత్రించిన చిత్తరువుల ప్రదర్శనమును బహిరంగపరచిరి. ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షుల ఉపన్యాసములోని ముఖ్య భాగాలను ఇందుప హరించుచున్నాము. మరియు మహాసభాధ్యక్షులగు శ్రీ బుక్కాపట్నం బుచ్చివీరయ్య గారియుపన్యాసములోని భాగాలనుగూడా క్రిందఉదహరిస్తున్నాము.

ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షోపన్యాసము

మాతృ భాషాభివృద్ధికై కృషిసల్పు నీ సారస్వత మహాసభకు విచ్చేసిన యాంధ్రమాతృ సంతానమగు మీకెల్లరకు స్వాగతం.

ఆంధ్ర సారస్వతాభివృద్ధి నాకాంక్షించి నేవజేయుచో, నాంధ్ర సోదరులు రాష్ట్రమందలి వివిధ జిల్లాలలోను, రాష్ట్రేతరాంధ్ర ప్రాంతమునందును, జెక్కాంద్రు గలరు. కాని, యీనాడు ప్రపంచమునంతయు నాక్రమించిన యుద్ధపరిస్థితులను బరస్కరించుకొని దేశీయుల నావరించిన యుహారసమస్య ఆహ్వాన సంఘ ప్రయత్నములకు తీరరాని క్లిష్టమూలకము గల్గించినది. స్థానికులకే పనుము పనుపు కాయుచుండ నితర స్థానికుల కాతిథ్య మెట్లు?

పండితాదరము సన్నగిరిన యీరోజులందు దొరికిన ఈ మందగమనములో సారస్వతము ముందంజ యిడుచుండుటాశ్చర్యజనకముగాదు. ప్రభుత్వాదరాభిమానములందుకొనని ప్రజల యిక్కట్లు కంటు లేని యట్లే. స్వభాషా పోషకులౌ ప్రభువ శ్రేణ్యులు లేని భావిస్థితియు నంతయే కదా? ప్రస్తుతము మనయాంధ్రభాషా పరిస్థితియు నట్లేయున్నది. ఆంగ్లభాష అభ్యసింపక తప్పదు. రాష్ట్రమునందు ప్రధాన రాజకీయ భాష "ఉర్దూ" అని చదువక తప్పదు. ఈ రెండును రాజకీయ భాషలు. రాజకీయ పరిస్థితులంటి వీటి విలువ యంత రెరింగినదే. ఇంక మాతృభాషలకు స్థానమేది? ఉదర పోషణమునకై వృత్తి కివిసర్జించి ధన్యమును వాంఛించి యీనాడు హిమాలయమునుండి కన్యాకుమారి వరకు మన దేశీయులు రాజకీయ విద్యా వ్యామోహమునంబడి స్వీయభాషాగౌరవమునుబూర్తిగవిస్మరించియున్నారు. పుట్టినవానియుగుపాలతో మాతృస్తన్యముతో నేర్చుకొనిన భాష—[illegible] మాతృభాషనాశ్రయించిన యీ విధిక్షుణ్ణమైనభాష..ఆరంభమున వచ్చియుండిన మాటంతో నస్పష్టముగ నుచ్చరించబడిన నమ్మహావాణి—తల్లి యాకలిబాధకు [illegible] "అమ్మా"యని పిలచిన నాయాదిపిలుపు. [illegible] పెగబైపోయినది. ఉద్యోగాంధకారమున [illegible] కి"నాయనా""అమ్మా" యని పిలిపించు కొనుటయే లగౌరవహేతువనియున్న [illegible] మాతృసుపుత్రులు మనలోనున్నారని చెప్పుట కెంతయు దుఃఖము గల్గుచున్నది. అయినా ఏదేశమునందు భాషస్వించెనో, ఏదేశముయొక్క [illegible] చుండెనో, ఏదేశమునకు [illegible] వెనో, నాదేశంబున [illegible] రా? తల్లిపాలు[illegible]......[illegible] [illegible] నాదేశ [illegible] యీ స్థితిలో [illegible] ఆంధ్రులు [illegible] [illegible] కావ్యములు [illegible] తెలుగులో [illegible] [illegible] నిరక్షరాస్యులు [illegible]

ఈస్థితికి గారణము— మాతృభాషయందు గ లౌరవాభిరణమే— ఈనిరాదరణము గల్గుటకు ప్రస్తుత విద్యావిధానమే హేతువు

నిజాం రాష్ట్రమునందు [illegible] జనసంఖ్యగల నాంధ్రుల మాతృభాష యిట్టి శోచనీయ స్థితి యందుండుటకు, సరిహద్దులోనున్న సోదరాంధ్రుల మాతృభాష దినదినాభి వృద్ధినందుట గమనించినవారు యిందలి వాస్తవ తత్త్వము గ్రహింపలేకపోరు.

ఇట్టితరి మనవిధాయక కృత్యమేమి? ఏవిధంబుగా మన మాతృభాష నభివృద్ధి నొందింప గలము? ఇవి యెల్లను సమాలోచించియే యీసికింద్రాబాదు నగరంబున "ఆంధ్రసారస్వత" సభ నేర్పాటొనరించినది. ఇచ్చటియాంధ్రుల కొకింత సంచలనమునలిగించి తమ మాతృభాషా పరిస్థితిని గ్రహించి తదభి వృద్ధికై పూర్వదీక్షలో గృషి సాగించుటను యాశయే యీమహాసభా స్థాపనకు గారణము. మహాసభావసరమున నాలుగు దావిరలందు పోటీలనేర్పరచి బహుమతు లొసంగుటెనరించిన వారియందు మాతృభాషాభి రుచిని బురిగొల్పుట, లలితకళలను ప్రోత్సహించుట తదనుబంధమగు నాటకముల స్థానికులచే ప్రదర్శింప జేయుటయు. తద్వారఆంధ్రభాషాభివృద్ధికి కృషిసల్పుట, స్థానిక నాటక సమాజముల ప్రదర్శనములనే యంగీకరించుట, స్థానికాంధ్ర కళాపోషణాభిలాషయే. స్థానికులలో రెక్కలురు రచయితలు తమరచనల ప్రకటించుకొనుటకు స్థానికముగా నవకాశములు లభింపమి సారస్వతాను బంధిముగా సంచికను ప్రకటించుటకు కారణ మయినది.

నిజాంరాష్ట్రమునందలి పదునాల్గుజిల్లాలకు చెందిన బహుళవర్ణ సంఘముకధ్యక్షుడై నగరవర్తన శిఖామణులలో నొకడై— ఆంధ్రసారస్వతాధిపతు గల్గిన శ్రీయుత బుక్కాపట్నం వీరయ్యగారధ్యక్ష పీఠము నలంకరించుట, నేటుప్రభువుల [illegible] మాచరించుచున్న యీయాంధ్ర సారస్వతమునకు దగిన యువరాజునకు ప్రభువుల తరువాత పట్టము చేయుటకు సంశయమును సృష్టించుచున్నది. శ్రీబుచ్చి వీరయ్యగారిని నేనాహ్వానించుచు వారధ్యక్షపీఠమధివసింప స్వాగత మొసంగుచున్నాను.

శ్రీ వాల్లబుచ్చివీరయ్యగారి అధ్యక్షోపన్యాసము

ప్రాచీనకాలమునుండి అనగా క్రీస్తుకు పూర్వము కొన్నివేల సంవత్సరముల నుండి సుప్రసిద్ధ చారిత్రులాంధ్రులు. వీరి నాగరికత, విద్య, విజ్ఞానము అతి ప్రాచీనములు. వీరుసుప్రసిద్ధ రాజనీతి పారంగతులు, అమరావతి మొదలగు విశ్వవిద్యాలయముల వారియు [illegible] విజ్ఞానమును అనాటి విద్యానిధానములను చీనా దేశీయులు వర్ణించియుండుట చరిత్రలు చదివినవారెల్ల రెటింగినదే. యీనాటి పరిశోధనలనిజాంరాష్ట్రాంధ్రులు నగరంబగు [illegible] ప్రతిష్ఠానమును [illegible] ఆనాటియాంధ్ర సామ్రాజ్యములు, చిహ్నములు బయలుపడినవి.

ఒకప్పుడు భారతావనినెల్ల నేకఛత్రముక్రింద పరిపాలించిన వీరాంధ్రులు. ఆనాడు యీ యాంధ్రులయొక్క భాషయత్యున్నత స్థితినంది చుక్కలలోని చంద్రునివలె ప్రకాశించియుండెను.

ఆంధ్రు లనాదినుండి శిల్పకళలందు మహా ప్రసిద్ధి చెందియున్నారు. ప్రపంచ [illegible], ప్రపంచ [illegible] [illegible]

[illegible] మహా [illegible] మూర్తు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నాట్యము, శిల్పము, సంగీతము, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] కో [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] సంగీ [illegible]

నంతు స్వస్తిచెప్పి స్వీయభాషలయందు రచింప ప్రోత్సహించు నొక మహోద్యమము ప్రారంభించుట లోకవిదితము. సంగీతమునందు మనవారికి దగిన స్థానమొసంగి యావిద్యకళను ప్రోత్సహింపవలయును. కర్ణాటకమేని, హిందూస్తానియేని యాంధ్రులీ యుభయసంగీత కళోపాసనమునందు యితరుల కెందును తీసిపోరు. లలితకళలు ప్రాప్తస్త సుకృతఫలములు. అయ్యది యొకరిసొమ్ముకాదు. కళోపాసకుల కనుకూలప్రోత్సాహము దుర్లభమైనరాజావలంబనము లేని యీరోజులలో తత్కళారాధనకు గడంగువారెవరు? కానఆంధ్రుల సంగీతకళను ప్రోత్సహింప వార్షికముగా త్యాగరాజమహోత్సవంబు లిన్నట్టణంబున జరిపి ఆంధ్రసంగీతవిద్వాంసుల నాహ్వానించి సత్కరించుట ప్రతి యాంధ్రుని విధ్యుక్త విధానమై యున్నది. దినదినప్రవర్ధమానంబగు యీయనంత సృష్టిలో నాగరికతయందు ముందంజ యిడుచున్న యీ మహా ప్రపంచములో సాహిత్యమునందున నూత్న భావపరంపరలతో గూడినదొక విశిష్టచైతన్యము మానవహృదయమును నాకర్షించుచున్నది. అయ్యది నవ్యసాహిత్యమే యనుడు, భావకవిత్వమే యనుడు ఏవిధంబుగ దానికినామకరణం బొనంగినను అయ్యది యొకనూతనత్వమును బ్రసాదించుచున్నదని చెప్పక తప్పదు.

ప్రస్తుతము మనపట్టణమున యెన్ని విద్యాలయములున్నవి? ఎంతజనసంఖ్య యున్నది? దాదాపు యొక లక్షజనులతో గూడియున్న యిప్పట్టణమున ప్రభుత్వ మేర్పరచిన ప్రైమరీ విద్యాలయములు సరిపోయినన్ని లేవు. స్థానికప్రభుత్వ మీపాఠశాలల నింక సువ్యద్ధి జేయవలయును. ప్రైమరీపూర్తికాగానే యే స్కూలుకో పైచదువుకై మనముబంపు నప్పుడున్నసంకోచముచే సీట్లులేక ప్రజలు బహుబాధలు పడ్డవారలము.

ఈకష్టములన్నెల్ల గవర్నమెంటులో జేరినమన బాలకులు యీవిద్యా విధానమెట్టి యభివృద్ధి నొనరింపక పైపెచ్చు వారియారోగ్య విధానమునకే భంగము కలిగించుచున్నది. పది,పన్నెండు వత్సరములలో ఇవ పాఠముచదువుపిల్లవానికి సబ్జక్టులనుయన్నియు మించియున్నందున యిబ్బందియగును. ఇంగ్లీషుభాషను వినియోగించుటకు కాలముండెడు ఆంధ్రమునకు విని యోగింపబడు కాలముచాల తక్కువ. అందువలను పాఠశాలాధి కారులుఆంధ్రోపాధ్యాయుల ప్రోత్సహించవారిపట్ల యొకింత నిరాదరణనుజూపు చుందురు. ఇవియెల్ల నేడైవిద్యార్థులకు మాతృభాష యందు చక్కని పరిచయము లేకపరీక్ష లందునూటికెంత మార్కులు వచ్చుటయే కష్టముగానుండును. ఇంగ్లీషు భాషాభ్యాసమున కిచ్చుకాలము మాతృభాషలకు కూడానొసంగి మాతృభాషోపాధ్యాయులకు తగిన సౌకర్యములనొనర్చినగాని దేశభాష లభివృద్ధినందవు.

ఆంధ్రస్త్రీలు ప్రాచీన కాలమునందేకకంత విద్వాంసులు, కవయిత్రులు, రాజ్యపాలకులు, వీరాధివీరులు అనాటికెనివారు చక్కని పరిశ్రమలాదము నందిరేని, యీమహోన్నతస్థితి కెందును తీసిపోరు. ఈనాటికిని స్వభాషలయందు నత్యంత విద్వాంసులు మన స్త్రీలలో గలరు..

కాని రాష్ట్రమునందు మనస్త్రీలకు దగినప్రోత్సాహము లేదు. వారికి స్వభాషలందు తగిన విద్యార్జన నవకాశములేదు. వారికిగూడ యుర్దూభాషద్వారానే విద్య నేర్పింపవలయుననుట కేవల మన్యాయము.

మనపిల్లలు కాలేజి చదువునకై యేసరగ్గాంమునకో వెళ్ళవలసిన దుస్థితి తటస్థించుచున్నది. హైదరాబాదులోనున్న మన బాలురకు ప్రవేశము దొరకుటయే దుర్లభముగానున్నది. ఉర్దూభాషా పాండిత్యము లేని యాంధ్రబాలురకు ఉస్మానియా కళాశాల నిరర్థకము. రాష్ట్రేతర నాయకులు స్థానిక సర్వకళాశాల స్నాతకోత్సవాది సందర్భములలో స్థానిక రాజకీయ భాషయగు ఉర్దూ దేశభాషలలో నున్నతవిద్యను గరుప ప్రధమ సర్వకళాశాలయను వ్యామోహముచే పొగడుచుండుట బరిహాస్యమైనది. నిజముగాజూచిన లంబకోటాంధ్రుల మాతృభాషకు గొడ్డలిపెట్టగు చుండుట వీరెరుంగలేకున్నారు. మాతృభాషల కీర్తి యునవాట్లు యెందునుగానము. మనపిల్లల విద్యావిషయము, మన భావిసంరక్షయొక్క యభివృద్ధినిగూర్చిన విషయములందు పేక్షవహించుట మిగులవిచారకరము. స్థానికపాఠశాలలయొక్క యభివృద్ధికి మనముగూడ యత్నించవలయును. [illegible] పాఠశాలలు [illegible] [illegible] సికింద్రాబాదునందలి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

సారస్వతాభివృద్ధికి గ్రంథాలయములు మిగులనవసరములు. మన సికింద్రాబాదునందు నాలుగు ఆంధ్రగ్రంథాలయములున్నవి. [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

విఠోబా హరిజనులకు దర్శనమిస్తాడా?

పండరినాథుడు, విఠోబాదేవుడు మహారాష్ట్రములో వెంకటేశ్వరునివంటిగొప్ప దేవుడు.ఇంతవరకు విఠోబా దేవాలయము లోనికి హరిజనులకు ప్రవేశములేదు. ఈ సంవత్సరము పండరినాథుని దేవాలయములో హరిజనులను సర్వ విధాలా ప్రవేశ పెట్టవలెనని మహారాష్ట్ర హరిజన సేవక సంఘమువారు నిశ్చయించుకొన్నారు.

యెంతటిమహోన్నత భవనము నిర్మాణమై యుండెడిది!

నిజాంరాష్ట్రమునం దెనుబదింలక్షలాంధ్రులున్నను మనకు వెలువడిన పత్రికలు మిక్కిలి తక్కువ. వీటికైనను తగినప్రోత్సాహము లభించుచున్నదాయని శంక వొడముచున్నది. గ్రంథాలయములకో నేగి పత్రికలకై పెనుగులాడుదురేకాని ఒక్క అణాబిళ్ళ లు వెచ్చించి పత్రికలగాని పోషించుసభ్యాసము మన ఆంధ్రులలోచాలతక్కువ. స్వర్థముగా యెన్నో కార్యములలో యుపయోగింపబడు ధనము దేశమున కత్యవసరమగు పత్రికా పఠనమునకు మాత్రము వినియోగింపరు. దాదాపు యొక సంవత్సరము నుండి మాత్రము మనకు ఆంధ్రమున రెండు దైనికపత్రికలున్నవి. ద్వైవారపత్రిక యొకటి. వారపత్రికయొకటి. ఇంతకన్న వార్తలనువెలువుటకు వేరులేవు. ఇక సాహిత్యమునకు పీలగు మాసపత్రిక లు మనకు మృగ్యము. ఇటీవల తెనుగుతల్లి పునరుద్ధరింపబడినది. ఈలోటును చూపుటకు సాహిత్యాభివృద్ధి కొరకు మాసపత్రిక ఎడితేని యవసరము. సారస్వతమహాసభానుబంధముగా నేడు ప్రకటింపబడిన యీసంచికను స్థానిక పౌర మహాజనులెల్ల ప్రోత్సహించి దీనిని స్థిరముగా నొక మాసపత్రికగా ప్రకటింపజేయు టెంతేని యావశ్యకము.

ఈనాడు నిజాంరాష్ట్రమునందు మిగుల వెనుకబడియున్న మన యాంధ్రకళలను బునరుద్ధరింపవలయును. ఎందరో కళాభ్యాసకులు మనలోకలరు. వారు నిపుణగస్పన నిప్పచందమున తగినప్రోత్సాహములేమి ప్రకాశింపలేకయున్నారు. ఈసారస్వత సభావసరమున అట్టి లలితకళల ప్రోత్సహింపబడుటెంతేని యాశాజనకముగా నున్నది. నాటకములు స్థానికసంఘములచే ప్రదర్శింపబడుటయు మిగుల సుత్సాహకరము. ఇవియెల్ల సక్రమముగానిర్వహింపబడి తగిన ప్రోత్సాహము నందవలయునని స్థానికాంధ్రుల సాయ మత్యవసరము.

ఈమహాసభ సికింద్రాబాదునందునూతనోత్తేజము కలిగించినట్టిది. ఇట్టిది మన పట్టణంబున యింతటి విశాలకార్య ప్రణాళికలో జరుగుట కియ్యదియే ప్రథమము. ఇది సికింద్రాబాదు చారిత్రమునందు సువర్ణాక్షరంబులచే లిఖింపదగియున్నది.

గిడుగువారి వర్ధంతి

(స్వ. వి.) ఖమ్మం

గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారి వర్ధంతి సమావేశము యీ జనవరి [illegible] శనివారం సాయంత్రం శ్రీ [illegible] నరసింహంగారి వైశ్యవసతి భవనమున జరుపబడింది. స్థానిక యువకులు మాత్రము హాజరయినారు. పంతులుగారి జీవితచరిత్రయు వారు ఆంధ్రభాషకు చేసినసేవ, వ్యావహారిక భాషకొరకై శ్రీ వారికృషి మొదలయినవి విశదముగా తెలియపరచబడినవి. సమావేశమునకు హెచ్చుమంది రాలేకపోయినను వచినవారు విద్యావంతులు, కవులు, రచయితలునై యుండుట విశేషము. సమావేశము శ్రీ యల్లాప్రగడవారి ప్రార్థనలతో జయప్రదంగా ముగించబడింది.

... ...

యూనియను ఎన్నికలు

యూనియన్ కరపియాల్ దేహి ఇందాదీ బాహమీ తాలూకా ఖమ్మం అనుపేర ఒక యూనియన్ స్థాపించబడినది. అందు ఒక్కొక్క షేరురూ౧౦ చొప్పున ఏర్పాటుచేసినారు. రైతుల సౌకర్యం నిమిత్తము ప్రత్యేకముగా భూమిపై ఆధారపడి సేద్యము చేయు రైతులకు మాత్రము ఒక్కొక్కషేరు పది రూపాయలచొప్పున ఏర్పాటుచేసినారు. పదిషేరులు అనగా వెయ్యిరూపాయల విలువగల షేరులు ఖరీదుచేసినవారందరూ డైరెక్టర్లనీ. వీరినుండియే వర్కింగుకమిటీ ఎన్నుకోబడునని ఏర్పాటు చేయనైనది. అట్లే యీనెల అనగా ఇప్పందాదు ౧౩వ తేదీ యూనియన్ స్థాపన జరిగింది. అదినమే ఎన్నికలుకూడా జరుపబడ్డాయి. లోకల్‌ఫండుఇంజనీయరుగారి ఆఫీసులో దువ్వూరు తాలూకాదారుగారి సమక్షములో ఎన్నికలు జరుపబడినవి. పల్లెటూర్ల (ఖమ్మంతాలూకా)నుండి షేర్లుకొంటకు రైతులుకూడా వచ్చినారు. ఎన్నికల ఫలితంగా శ్రీయుత రాంనారాయణ గుప్తే వారుగారు కార్యదర్శిగా ఎన్నుకోబడ్డారు.

... ...

లెవీధాన్యము ఖమ్మం

ఖమ్మంమెట్టులో హైదరాబాదు కమ్మర్షియల్ కార్పొరేషన్ తరపున ఏర్పాటుచేయబడిన మెంబర్లు లెవీధాన్యమును వసూలుచేస్తూ వుండేవారు. ఇటీవల ప్రభుత్వమువారి ఆజ్ఞానుసారంగా యీపని అంజుమన్‌వారి నిగరానీలో మైమెంబర్ల సహకారముతో జరిగేటట్లు ఏర్పాటయిందట. అప్పటినుండి రైతుల వద్ద పల్లా ౧కి నాల్గుశేర్ల వరకూ తర్గు పెస్సు వగైరాలక్రింద తీసుకుంటున్నట్లున్నూ యిట్లు హెచ్చు తీసుకొంటున్న ధాన్యానికి కొందరికి రశీదులు ఇచ్చుటలేదా యిచ్చి కొందరికి యివ్వనట్లున్నూ దువ్వంతాలూకాదారు వారిలో కొందరు రైతులు, స్థానిక వకీళ్ళు, ప్రజా సేవకులు మొరపెట్టుకున్నారు. ప్రభుత్వమువారి ఆజ్ఞలో పల్లా ౧కి ఒక శేరుకన్న హెచ్చుధాన్యము తీసుకొనుటకు వీలులేదని స్పష్టపరుపబడి యున్నదట.